

Előzetési feltételek
helyben házhoz hord
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gya-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyilttér sora 20 kr.

KÖZÉRTÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

Kiadóhivatal:
Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papíráru-
gyár Beszterécskénél
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések és
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adat-
nak vissza.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

A brüsszeli nyilatkozat.

(L. I.) Brüsszelben, a nemzetközi konferencia alkalmával, román diákok egy röpiratot osztottak szét, hogy a konferencia tagjait a magyarországi románok kétségbeejtő helyzetéről tájékozzák. Egyáltalán nem szándékoznak tragikusan felfogni ezt az újabb alattomos eszinytevést. Nem első s bizonyosan nem utolsó fizetett támadása ez a Ligának. Az azonban devalválja e tettért a felelősséget, hogy tanulatlan s éretlen gyerkőcök követték el, kik neveltségre és komoly számbavételre igényt nem tartanak.

Egy irányban mégis meggyőznek bennünket tudásukról: úgy hazudnak, mint a parancsolat. Vagy talán nem is maguk azok a fiatal emberek, akik tájékozatlanságukban a jóhiszemű tévedés balösvényeire juthattak, hanem azok, akiktől a felkapott és kitartással penge-tett jelszavakat elsajkózták; akiknek már régi és kipróbált kenyérkeresetük ez a magyart rágalmazó zugirászat.

Sok dolgot elmondanak ebben a röpiratban; de nem mindent. Nem mondják el például, hogy ez a megrágalmaz-

zott magyar nemzet tette őket felvad állapotban tengődő havasi pásztorokból uradalmi jobbagyokká, s ötven esztendővel ezelőtt szabad emberekké. Nem mondják el, hogy a magyar állam művelni és így a szabadságra érdemesekké is akarja tenni román nyelvű fiait. Mert csak az az ember szabad igazán, akit elfogultság, szellemi vakság és korlátoltság s durva szenvedélyek fogva nem tartanak. Csak a művelt ember szabad igazán. „Bildung macht frei“, szól találóan a közmondás. Nem mondják el azt sem, hogy az ötven esztendővel ezelőtti generáció miképpen hálálta meg a jobbagyi állapotból való felzabardulást; s milyen hálaára tanítják ma is a lelketlen izgatók e jóindulatú népet a vagyonosságban és értelmességben való nagy haladásukért, ha már eléggé ki nem ismerte volna a hivatlan jótétevéket. Nem mondják el, hogy anyanyelvüket szabadon használhatják. művelhetik; azt sem, hogy papjaik és tanítóik az állam hivatalos nyelve ellen izgatnak, azt nem tanítják, nem tisztelik, ellene durva módon tüntetnek; s egy fures törvény kedvezése folytán még varme-

gyei gyűléseken is akadálytalanul oláhu dikiézióznak. Nem mondják el, hogy az állam magyar voltát nem akarják elismerni, megerősödése ellen kézzel-lábbal dolgoznak, hogy lapjaikban hazaáruló rágalmakat szórnak, illő megtorlás nélkül, ellenünk; s valóságos elégedettséget és örömet éreznek, ha a magyarországi románságnak ezen fogadatlan, vagy talán inkább felfogadott, de mindenesetre hivatlan prókátorai, minden megbízás nélkül, egy-egy alávaló orvtámadást sikeresen végrehajthatnak.

Nem igen érdemes és hálátlan munka vádjaikkal foglalkozni. De egy kérdést mégis felvetünk: van-e olyan törvény nálunk, amely a magyar és román nyelvű polgárt, ez utóbbi rovására, megkülönböztetné; s viszont: van-e olyan törvényünk, mely külön kedvezményt állapít meg a román nyelvűek számára? Az első nincs; de a második van. S az izgatók minderről megfelelkeznek.

Nem a brüsszeli diákok ebben a hibásak, akik történelmet, jogot és törvényt nem ismernek, párhuzamokat vonni nem tudnak; hanem azok, kik

TÁRCZA.

Epizódok Kisfaludy Sándor életéből.

Kevésbé ismert adatok nyomán.

— Irta: Püspöky Graeczián. —

Most, hogy a magyar tudományos akadémia 1000 frtos jutalomdíjat tűzött ki Kisfaludy Sándor életműjének megírására, továbbá az a körülmény, hogy a közelmúltban Zala-Sümegről több ezer (részben ismeretlen) darabot tartalmazó 12 lánányi nagybecsű kézirat és nyomtatvány érkezett a költő irodalmi hagyatékából Daruay Kálmán ur ajándéka folytán a nemzeti muzeumba, s irodalomtörténészeink is épp ezek átvizsgálásával és tanulmányozásával vannak elfoglalva, — úgy hiszem, nem végzek fölösleges munkát, ha Kisfaludy Sándor emlékének aktuálisá lett felidézésével az ő kiadatlan munkáiról, főleg pedig ama — kevésbé ismert — iratairól, melyeket 1797-ben francia fogságában készített volt, — egyet-mást elmondok.

Minden jel arra mutat, hogy Kisfaludy Sándor az ő katonakori elményeit és az ezekkel szoros kapcsolatban álló benső életét, gondolatait, érzelmeit és tanulmányait naplószerűen vezette. Ezt bizonyítja az az irodalomtörténeti szempontból is nagy értékű, 16-od rét füzet alakú kézirat, mely aligha fog a nemzeti muzeumban deponált

gyűjtemény között lenni, mert ezt a füzetet Kisfaludy Sándor halála (1844. okt. 28.) után annak egyik rokona és örököse, baráti emléklül Zlathényi Béla esztergomi tanárnak ajándékozta, ki nagy irodalombarát és történetész lévén, nagyon kétséges, hogy ő vagy örökösei ezt a drága kéziratfüzetet kezeik közül valaha kibocsássák.

E sorak írója, kinek alkalmá volt a zala-megyei Kisfaludy-nemzetségbeli rokonoknál és ismerős családok magánkönyvtáraiban és gyűjteményeiben elszórt eredeti kéziratokról vagy a költő munkáira vonatkozó egykoru levelezésekről másolatokat készíteni, illetőleg annak idején azokat megszerzeni, abban a helyzetben van, hogy már itt előzetesen jelentést tessen s némi ismertetést közölhessen a Kisfaludy Sándor kiadatlan dolgozatainak egyes részéről. E cikkben említés lesz a költő életének más epizódjaira is világot vető dolgokról, melyek szintén ismeretlenek, vagy csak nagyon szűk körben lehetnek ismertek, mert azok az okiratok és levelezések, melyekből adatait merítette, tudatával maig nincsenek a nemzeti muzeumban.

Kisfaludy Sándor francia fogságában is folyton hazafias irányú költemények írásával és Kesergő Szerelmének a már említett naplószerű füzetben feljegyzett fogalmazványával foglalkozott. Ez időből fennmaradt

költeményeinek kiadatlan részei egytől egyig gyönyörű idilli képeket varázsolnak szemünk elé, — épp így azok az anakreontikus részletek is, melyek a szerelmében kesergő „francia foglyunk“ lelki állapotát nem valami kétségbeejtőnek engedik sejteni. Ez nem is csoda, hisz minden francia tiszt, a parancsnoktól tábornoktól kezdve az utolsó hadnagyig, tisztelte és szerette volt a költőt. Oly nagy szabadságot, mint Kisfaludy Sándor, hadifogoly még soha sem élvezett. Mint ilyen Milanóban akárhányszor volt 7 heti fogsága alatt a francia tisztikarnak vendége.

„Francia fogságom.“ Így czimezi Kisfaludy e naplószerű doigozatát. Ide gyűjtötte mindazt, mit a római klasszikusok, Petrarca, Parny, Chauliens és Madame Deshouliers műveinek hatása alatt modernizált képletekben kifejezett. Itt fogalmazta szerelmi dalait, javította és variálta őket. E naplószerű kézirat kitarja előttünk a költőt visszavonult titkos költői munkájánál; kitarja irányát és erejét, dolgozó asztalánál kelni látjuk a „Kesergő szerelem“ eszméit s munkájának konceptusa közt oda vetett nagy vonásokban felismerjük embrióban azokat a dalait, melyek egymást éró kiadásokban ragadták magukkal az olvasót. De vannak e kéziratnak olyan anakreontikus részletei is, melyek Kisfaludy munkáinak kiadásaiban nem ta-

mindent tudva olyanokat ugratnak belé a hazudozásba, akik állításaikért komoly felelősséget nem viselhetnek.

A nemzetközi konferencia két magyar tagja: Asbóth és Pázmándy rögtön nyilatkoztak is a vádokról, s azokat kellő értékig le is szállították. De van a nyilatkozatnak olyan része is, mely sajátos világításba állítja íróikat. A mint a röpirat, úgy ők is megtámadják a magyar törvényhozást — mert hiszen azt tudja Asbóth és Pázmándy, hogy a törvényt nem a kormány hozza — a választói jogosultság tarthatatlan és abnormális mértéke s a magyar képviselőválasztások eredménye miatt.

A nyilatkozat ezen része nagyon elszomorító s érthetetlen. Két magyar ember, kik egyedül képviselik a magyarságot a távol idegenben, mikor ez a magyarság meg van támadva a legkönyökobb ellensége által, ahelyett, hogy összes erejét kimerítené a védelemben s az ellenfél lelezárazásában: melléje szegődik s rug egyet a saját otthonán. Egy gyékényen árulkodik ezzel az ellenséggel; talán azért, hogy lekötelezze; vagy hogy a kínálkozó alkalmat privát gyűlölete kielégítésére felhasználja. Arról nem is beszélünk, hogy tettük a jó izlésnek s uri gusztusnak mennyiben felel meg; erről lehet a nevezett két urnak a miénktől eltérő vélekedése. De hogy Pázmándy és Asbóth, az egyik kibukott Ugron-párti képviselő, a másik, — elég ennyit róla, hogy Asbóth J. — mikor külföldön rosszakaratu támadók ellen a magyar nemzetet egyedül képviselik, egyszersmind

ugyanott, privát természetű sérelmekért vagy csak úgy feltűnés-viszketegből, egész Európa előtt, szövetkeznek legdühösebb és leghazugabb ellenségeinkkel a magyar kormány bevádolásában, amely a nemzet enormis nagy többségének bizalmát kivívta épen az ő ellenükben folytatott küzdelem alkalmával, s mindezt teszik az összes ellenzék nevében: ahhoz szava van minden magyar embernek s a parlamentáris képviselőtről helyes fogalommal bíró politikusnak.

Kinek a nevében beszél Asbóth János? Hol van az a párt, amelyhez ő tartozik s melynek nevében nyilatkozhatik? Van-e egyáltalán számottevő ember az országban, aki az ő nézeteihez és izléséhez alkalmazkodnék? Hogyan lett ő: az ismert ultramontan, egyszerre a legszélsőbb radikalizmus szóvivője? És Pázmándy Dénes, ha már párt szempontból meg tudunk feledkezni magyar voltunkról, vajon melyik pártot képviselhetné? Hiszen, ha képviselne valakit, legfeljebb a hatra olvadt Ugron-pártot képviselhetné! Ennek a pártnak programjában volt meg a választások előtti az általános szavazati jog. Más párttól nem tudunk, amely komolyan sorompóba lépett volna azon képtelen idea mellett, hogy a szavazati jog kiterjesztésével egy nemzetközi szocialista pártnak a műveletlen tömegre alapított uralmát hozza parlamentünkbe. Ilyet a magyar nép érdekeképen hangoztatni, s vele ugyanazon sátor alá kerülni a román Liga fizetett firkászai közé s ezt a nevezetes alkalmat kihasználni nem az ellenség tönkretételére, hanem uszítására, csak

azért, hogy így a kormányt is meghurcolhassa: ez csak kalandor természetű cinizmustól telik, amelyet minden érzékenységtől és komolyságtól megfosztott a kormány elleni gyűlölködés.

Átok a magyar emberen ez a gyűlölködés. Nem tud érezni gyűlöletet más ellen, csak saját fajtája ellen. Mikor a török és tatár előtt állottak, akkor is ezivakodtak eleink. S éppen mikor legnagyobb ellenségeink előtt voltak; mikor legnagyobb volt a veszedelem: akkor vette el eszüket és tiszta látásukat a pártszenvédély. Eszét veszi az Isten annak, akit verni akar.

Valóban a két nyilatkozó, ha szereplésével feltűnést akart kelteni, ezt a szomorú dicsőséget elérte. Itthon komoly politikus-számba nem kerül egyikük sem; de külföldön nem tudja senki, mekkora itthon az ő kicsiségük. (A magyar kormánynak jobb izlése van, mint hogy ezt külföldön hirdettesse.) S ime most egyszerre félelmes ellenséggé lettek; ellenségei a magyar tisztességnek s a magyar állam belső erejének. Megtanultunk félni tőlük. Mert jó öntudatu s erejét érző ember egyenes ellenféltől, nyílt harcától nem fél; de ösztönszerű aggodalommal jár a magányos erdő sűrűjében, ahonnan orvtámadásokat szoktak intézni a gyantutlan utasok ellen.

A kvóta kérdéséhez.

(Sz.-N.) A kvóta kérdése, bár annak végleges rendezése és megoldása egyelőre nagyon bizonytalan időre el van odázva, most megint bizonyos aktualitást nyert avval a röpiratba foglalt javaslattal, amely kiváló pénzügyi kapacitásunknak, Láng Lajos

lálhatók. Szép idylli részlet az ő kedves „Rozijához” intezett költeménye is, mely így hangzik:

A szép Rozi titkolódik
Szíve lángját felezi:
Rozi h'jába titkolódik,
Lángját h'jába felezi,
Mert ha pirul, háborodik,
Azt kiki észreveszi.

Hol bús, hol vig — nyughatatlan,
Látni, hogy ez gyötrelm.
Csak hiába! alkalmatlan
Portéka a szerelem!

Gyakorlati gondok közt ad tanácsot Rozinak a kézirat más lapján, melyet így fejez ki:

Vetélkedőmet te igen gyakran látod,
'S engem elfelejtesz régi jó barátod?
Őt ez által jobban magadhoz lántzolod
S engem lántzodon tart'sz, azt gondolod.
De oh esalatkozol: ő ez által nem fül,
S bennem a tűz elhuny, és szerelmem meghül.
Légy hozzá keményebb s kegyesb barátodhoz,
Ez az igaz módja, eljutni ezéledhez . . .

Lafontaine és nemely külföldi sikamlós írók művei határozott hatással voltak Kisfaludy lelkületére. Erre következtethetni legalább azokból a kivonatokból, melyek e kéziratban sűrűn találhatók. E kézirat kiadatlan költeményei közt azonban kétségtelenül első helyet foglal el az az idylli kép, mely naiv hangulatánál és természetességé-

nél fogva, épp úgy mint kiviteleben, Kisfaludy szebb költeményeihez sorozható. „A kis Dorilis” a címe s így szól:

Anyám! anyám mért mondd azt,
Hogy erdők sűrűjében
Csak a farkasoktól féljek
Nyajunk őrsében?

Én s a kutya szerenésesen
Megőriztük nyajunkat! —
De bezzeg a deli Thirzis
Meglópá leányodat!
Tegnap este hozzám jött ő,
— En arról nem tehettem —
Keblemhez ér, szívemhez nyul
S eszemet elvesztettem.
Ellopta azt bizonyosan,
Mert a helye — jaj de fáj!
Most már tehát oda szívem,
Mely többet ér mint a nyáj.

Kisfaludy Sándor már zsenge ifju korában a tudományokon kívül főleg költészettel foglalkozott és már Erdélyben létekor határozta volt el magát az írásra. . . . Magyarul fogok írni . . . mit? miként? — magam sem tudom még. . . . Így ír barátjának Zalaba. Ez idő szerinti levelei, sőt egész benső éneje azt árulják el, hogy az ifju költő kedélye esordultig telt s az eszmék pedig minden rend és fegyelem nélkül egymást érik agyában. Megvolt benne tehát az erő, készen állott az anyag, de az alakkal nem volt meg tisztában.

Becsben való tartózkodása (1794) az olvasni és tanulni szerető költői kedélyre föltöbbsé előnyös, mondhatni termékenyítő volt. Midőn három év múlva (1797.) Olaszországban találjuk, itt már a kész költővel állunk szemközt ezt az időszakot tanulmányai korának is lehet mondanunk. A külföld irodalmába mélyedt szerelmes, kedélygazdag ifju, midőn Napoleon hadai Provence völgyeibe foglyul hurcolták, de a francia tisztikar által is dedelgetett költő, már megtalálta volt a formákat és kifejezéseket, melyekbe eszméit és érzelmeit önthette. Az olasz, francia és német irodalom jelesei gazdagíták eszmevilágát, érzelmei pedig (dacára kiváltságos helyzetének), a fogság fogalmának nyomása alatt, a haza iránti szeretete szíveben csak fokozódott.

Ily sok közreműködő lelki behatások és körülmények közt költőve kelle lennie, ön-maga mondja ezt „Himfy szerelmei”-hez írt előszavában, hol tanulmányaira is egy pillantást vetvén, hozzáadja, hogy ha nem lett volna benne erő, akár három Petrarca élhetett volna lelkében, még sem születettek volna meg költeményei.

Kisfaludy Sándor kiadást ért költeményeiben sehol sem találunk ujmutatást arra nézve, hogy hol és mikor írhatta első nevezetes dalát, a Kesergő szerelem megható strófáit. Itt kissé megállapodom, hogy e

képviselőházi alelnöknek tollából a napokban a sajtót elhagyta.

A rópirat a mai kvóta összegnek némi emelését indítványozza, aminek hírére Láng Lajost már előre is megtámadták a képviselőházban, de hogy mennyire méltatlanul és igazságtalanul, az most látszik, amikor a rópiratnak minden sorából a hazafias, de alapos munkát olvashatjuk ki.

Láng Lajos egészen új kulcs, a fogyasztási adók és állami monopóliumok bevételei alapján számítja ki a kvótát, abból indulván ki, hogy ezeket úgy odaát Ausztriában, mint nálunk egyenlő elvek szerint kezelik. Számításai végeredményeképpen 32:92 és 67:08%-ban állapítja meg a kvótát.

Nem lehet hivatásunk, hogy a számítási kulcs helyességét bírálat tárgyává tegyük, ezt majd megteszik az erre hivatott tényezők, csak azt kell konstatálnunk, hogy Láng Lajos számítási alapja mindenesetre komoly figyelemre méltó, mert kétségtelen, hogy a fogyasztási adók és az állami egyeduralmások a népesség fizetési erejére és képességére nevezetesen tájékoztatást nyújtanak és — tekintve az egyenlő kezelést — összehasonlíthatóan szolgálhatnak.

E mellett Láng Lajos kimutatja az osztrák kvótabizottság első üzenetében foglalt számítási alap helytelenségét, és a Horánszky-féle javaslatnak gyakorlatilag kivihetetlen voltát bizonyítja. S valóban a nemzeti vagyon és jövedelem becslése nem megbízható alap a kvóta kulcsának megállapítására.

Tanulságot mindenesetre csakis arra nézve szolgáltat Láng Lajos javaslata, hogy íme itt van megint egy újabb komoly számítási alap, amely szintén azt bizonyítja, hogy az osztrákok követeléseit túlzottak és indokolatlanok. Ez a számítási alap, amely tagadhatatlanul rokonságban áll az országok képességének fizetési erejével, ez sem támogatja a kvóta fölemelésének azt a mérvét, amelylyel az osztrák küldöttség a kvótatárgyalásokat megkezdette és elmérgesítette.

Ellenben mi bizvást és nyugodtan bele mehetünk újabb alapok számításába és az

igazságtalan túlkövetelésekkel szemben álláspontunk megvédésére mindig újabb és újabb támpontokat nyerünk.

Ő Felsege születésnapja.

Ő Felsege legmagasabb születésnapját városunk közönsége e hó 17. és 18-án a szokott díszszel és ünnepélyes módon ünnepelte meg. Kedden — 17-en — este a város fényesen volt kivilágítva. Összes középületeink, valamint derek polgárságunk háza: fényárban usztak, mert mindenki igyekezett, hogy szeretett, Felseges királyunk iránti szeretetének, alattvalói hódolatának külsőleg is kifejezést adhasson. A fényesen kivilágított piacsteret a tűzoltó-zenekar járta be, hazafias darabokat játszva és szerenádokat adva a vármegye főispánjának és város polgármesterének.

Szerden délelőtt az ünnepségek a küldöttségek tisztelgésével vettek kezdetüket. Fel-tiz órákor vezette a vármegye alispánja a megyebizottság, a kir. pénzügyigazgatóság, pénzügyi bizottság és kir. adóhivatal, a kir. járásbíró-ság, a m. kir. államépítészeti hivatal, a kir. tanfelügyelőség, a vinctzellér-képezde, a kir. postahivatal, a nagyenyedi járás főszolgabírói hivatala, a kir. fegyinteztet, a vasuti osztálymérnökség köldöttségeit a főispán elé, melyhez csatlakoztak még a kir. közjegyző, a magyar kir. anyakönyvi felügyelő, a kir. állatorvos, — pár ekes szóban tolmácsolva a megjelentek hódolatát és kérve a főispánt, mindnyajuk szerencsekívánatait a legmagasabb trón zsámolyánál tolmácsolni.

Nagy-Enyed város díszes küldöttségét Kovács Gyula polgármester vezette a vármegye főispánja elé, szintén kérve N-Enyed város hű polgársága hódolatának és szerencsekívánatainak legmagasabb helyen leendő tolmácsolását.

A tisztelgések után az összes megjelent küldöttségek a főispán vezetése mellett a

róm. kath. templomba vonultak, hol az ünnepi misét Konkolyi Barna minorita lelkész czelebrálta fényes segédlettel. Mise végeztével az ünnepelő közönség előbb az ev. ref. templomba ment, hol tiszt. Szilágyi Farkas mondott gyönyörű imát, majd a luth. templomba, hol dr. Schneider Alfréd luth. lelkész tartott alkalmi magyar beszédet.

Az ünnepi mise alatt a templom előtti téren a helyben állomásozó honvéd-zászlóalj vonult ki Foglár százados vezénylete alatt, külső katonai fényt is adván a magasztos ünnepnek.

Delben a vármegye főispánja adott fényes ebédet saját lakásán, melyben résztvettek a megye bizottsági tagjai közül: gr. Busseul Henrik, Zeyk Gábor, Török Bertalan országgyűlési képviselők, Pogány János; a vármegye tisztviselőkarából: Csató János kir. tanácsos alispán, Gáspár János főjegyző, Tóth Miklós arv. elnök, Müller Mihály tisztii főügyész, dr. Magyar Károly vm. főorvos, dr. Varró László, br. Bánffy Kazimir, t. főjegyzők, Horváth Miklós, főszámvevő, Koncz Albert pénztárnok, Szász József főszolgabíró, dr. Ebergényi Sándor főispáni titkár, Veress Miklós árvaszéki ülnök, Sándor Jenő szolgabíró; a kir. honvédség részéről: Szabó Jenő és Szigethi János századosok; a kir. esendőrség részéről: Seiman József százados; a kir. pénzügyigazgatóság részéről: Reinbold Oliver kir. pénzügyigazgató; a kir. adóhivatal részéről: Cseresznyés Gyula adótárnok; a kir. fegyinteztet részéről: Uray László fegyinteztet igazgató; az egyházak részéről: Konkolyi Barna min. lelkész, Szilágyi Farkas ev. ref. első pap, dr. Schneider Alfréd luth. lelkész; a kir. tanfelügyelőség részéről: dr. Szabó Mihály tanfelügyelő; a vármegyei kórház részéről: dr. Bocz József és dr. Farnos Árpád orvosok; a Bethlen-kollegium részéről: Nagy Lajos rektor-professzor, Szilágyi Gyula igazgató, dr. Szaniszló jószágigazgató; a vasuti

dalnak születési idejét és helyét — egykoru feljegyzések és adatok nyomán — kijelölhessem.

Egybevetve e költeményt az író életével s az ebben szerepet vivő személyekkel és a költő akkori körülményeivel, nem csalódunk, ha a Kesergő szerelme első részét milánói eredetűnek mondjuk, annál is inkább, mert magának a dalnak szelleme is arra mutat, hogy keletre arra az időre tehető, midőn Kisfaludy a becsi testőrségtől az olaszországi táborba történt indokolatlan athelyezését fájlatva — látogatást tőn ez utja előtt Zalában (1797 április) és Szegedy Rózát maga iránt tartózkodónak s saját véleménye szerint meghidegültnek találta. Ha már most e tényekhez vesszük, hogy költészetére főrugójának szerelmét vallja (a boldog szerelem 100 dal) s e szerelem csakis akkor keseríti el, midőn Rózája tőle elfordult, tehát Zalában, olaszországi utja előtt tett látogatása alkalmával; tekintve továbbá, hogy az e fölötti zavart lelki állapotban indult Olaszországba (1797. május elején), s ide, illetőleg Milánó várába alig érkezett, már is . . . rövid napok multán . . . (mint azt maga írta volt) Napoleon seregeinek ostromzárja alá esett, érthetővé válik, hogy Kisfaludy költői fájalmának e dal lehetett legelső kifejezése, mely aztán a milánói várban testet is öltött.

Erre vall az a körülmény is, hogy Kisfaludy alig érkezett Milánóba, rövid idő múlva fogságba esett, és kiállván a dal sorában kilátásba helyezett halálos válságot, bizonynyal nem tárgyalta volna azt, mint remélhető jövőt, kivált oly költői kedély, mint ő volt, ki az első benyomások hevében esetelte lelkének regényét. Tehát minden oda mutat, hogy a hajdan nagy hírű és hasonlíthatatlan hatású „Kesergő szerelme“ zalai látogatása után írta, még pedig Milánóban.

Az egykoru feljegyzések és a költő magánjegyzeteinek egybevetéséből kombinált körülmények oda mutatnak, hogy Kisfaludy Sándor az ő költeményeinek első fogalmazványait egyes füzetekbe írta. Említésre méltó, hogy a már érintett 16-ét füzetben írt dalokat elsőbb „Kesergő szerelmek“-nek nevezte, ezt címet azonban később a Provence-ban kitűrtülte s helyébe írta: „Frantzia fogságom“, míg az előbbi címet nagyítóüveg segélyével a törlés alatt is ki lehetetűzni.

Az itt elmondottakkal Kisfaludy Sándor költői életpályának nagyon kevesek által ismert legelső fejlődő részletét tártam az olvasó elé. Most pedig, mint szintén nagyon érdekes kuriozumot, a költő elte alkonyának időszakából merített, azonban csak halála

után befejeződött történetkének egyik nevezetes eseményét ösmertetem, ez pedig: Kisfaludy Sándornak, mint a balatonfüredi színház akkori felügyelőjének s egyik alapító tagjának (még örökösire is átszármazott) viszontagságos elményeiről, illetőleg tapasztalatairól fog tájékoztatást adni.

Áll pedig e kuriózum nem egyeből, mint Tekintetes nemes és vitézlő Zalavármegye karai és rendjeinek 1845. szeptember hó 2-ikán Zala-Egerszegen, Oszterhuber (Tarányi) József, Deák Ferencz sógora elnökléte alatt és Koppányi Ferencz, Horváth György táblabírák, Jakabfy Gergely fő- és Nagy Sándor alszámvevő, valamint Selley László alszolgabíró és ifju Oszterhuber Lajos megyei eskütt uraknak jelenlétében és hozzájárulásukkal tartott számvevői törvényszék alkalmával, néhai Kisfaludy Sándor táblabírói kellegájuknak a balatonfüredi színház építéséről beadott számadásai és az azokra tett számvevői észrevételek bírói vizsgálat alá történt vételéről.

Ezt a nevezetes okiratot, melynek eredetijét a zalaegerszegi megyei levéltár őrzi, — sikerült hű másolatban megkapnom. Ez az okirat a főügyre vonatkozólag több mellékkörülményt is tárgyal, de ettől eltekintve, én csakis költőnk színház-számadási ügyeire vonatkozó pontokat közlöm

osztálymérnökség részéről: Lenki Lajos főmérnök; a kir. járásbíró részéről Vincze Lajos; Nagy-Enyed városa részéről: Kovács Gyula polgármester, dr. Winkler Albert v. orvos, Sombory Sándor rendőrkapitány; a vizezelés-képezde részéről: Mórógyi István igazgató; a kir. postahivatal részéről: Will Károly postafőnök; ezeken kívül a nagyenyedi önkéntes tűzoltóegylet főparancsnoka: Lázár István. Folyovits Sándor kir. közjegyző, Felszeghy Sándor kir. anyakönyvi felügyelő, Dezső Zsigmond vm. főerdész, Szekelyhidy Viktor fillokszerabiztos, Török György kir. állami állatorvos.

A harmadik fogásnál főispán ur ő méltósága köszöntötte fel Ó Felségét, mely ekes felköszöntőt az összes jelenlevők által hallgattak meg. Majd Csató János alispán megleghangu beszédben méltatván a főispánnak vármegyénk érdekében kifejtett eredménydus működését, a főispánt elvette.

Az ebéd a következő fogásokból volt összeállítva:

Barna leves.	Carbenette.
Marinírozott tok.	Gombási zamatos.
Richelieu pulyka	
Körzött bélszín.	Törley talizmán.
Malaczpecsenye.	
Fagylalt, Torták.	
	Kávé, Cognac.

Ezen kitűnő menü, a finom borok és tüzös pezsgő a legvidámabb hangulatot keltezte, mely a legkedélyesebb társalgásba csapott át, midőn ebéd végeztével a társaság a főispán szobáiba vonult vissza fekete kávéra.

Ugyancsak e magas ünnepély alkalmából a helyi honvéd tisztikar is fényes ebédet adott a laktanya díszes nagy termében, melyen részt vettek az összes Nagy-Enyeden időző tényleges és tartalékos tisztek. A felköszöntőt Ó Felségére Foglár szazados mondotta.

itt. Ezek közt a legérdekesebbek így szólanak:

„... Megyei közgyűlésünk Itelete.”

„Jöllehet, Kisfaludy Sándor táblabíró ur volt kollégánk, jelen számadásának befejezése utóratában a balaton-füredi színház építésére önkéntes adakozásokból páratlan szorgalma által összegyűjtött summáknak számadás terhe alatti kezelésére való ajálkozását: ennélfogva az 1836-ik esztendő február 29-iki közgyűlésben hozott azon megyei határozatnak, hogy Kisfaludy Sándor táblabíró ur a füredi színház építésére összeszedett pénzekről kívántató számadását a ttes nemes vármegyének beadja, magára nézve kötelező erővel bírónak el nem ismerne; mely végzés keletkezése azonban mindenkor nagy köztiszteletben álló Kisfaludy Sándor táblabíró urnak nem személye es cselekedete iránti bizalmatlanságnak, hanem mások pénzének kezeléséből eredett köteletség száleményének tekinttet-hetik; minek igazsága eránt maga Kisfaludy Sándor táblabíró ur is annak idején meggyőződén, az általa a füredi színházra adakozás uttyán gyűjtött pénzekről szöllő számadását, 1837-ik esztendő május 29-iki közgyűlés 955. sz. a a ttes. nemes Vármegyének bemutatta.”

„Ez szerént a kezére fizetett s számadásában bevételnek kitett 12.954 frt és 1 db.

Iskolai értesítők.

I.

Abrudbányai állami elemi fiu- és leányiskola.

Ez iskola f. évi értesítőjét Zahumenszky István igazgató-tanító állította össze nagyon ügyesen. Az 1896/97-ik tanév történetéről szóló megnyitó fejezetben az igazgató nagyon szépen, sok jót mond el, így a többek között felemlíti azon öröndetes tényt, hogy a tanítói testület beléletében most már a legöröndetesebb összhang honosult meg. „A testület minden tagja — írja — tudatában lévén annak, hogy a kölcsönös becsülés és jó akarat, valamint az egymás iránti tisztelet hiánya nemcsak az ifjuság, de a társadalom előtt is nagyon sokat ront a testület tekintélyén, hanem egyuttal akadályozza is a nevelés czéljainak elérését.

Sőt a társadalomnak megrendül a bizalma is oly intézet iránt, melynek tanító-testületi tagjai között nincs meg a kellő egyetértés és kölcsönös tisztelet.

Tanító testületünket — ez oldaláról ítélve, örömmel jelezhetem — jellemzi a kölcsönös becsülésen és szíves jóindulaton alapuló jó testületi szellem s minden törekvése oda irányul, hogy ezen jó, mondhatni baráti viszony fentartassék és ápolassék.

Ebből kifolyólag konstatálhatom azt is, hogy a tanító-testület minden tagja elfoglalja és öven betölti a művelt társadalomban az őt megillető helyét.”

Örömmel jelzi az igazgató, hogy a lefolyt tanévben az összes tanítói állások betöltettek és így a tanítás minden osztályban akadálytalanul folyhatott.

A gondnokság kebelében történt változásokról és ezzel kapcsolatosan az iskola elhelyezéséről a következőképp emlékszik meg:

„A gondnokság kebelében történt változást, mint öröndetes eseményt föl kell említenem Boér Béla, városunk érdemdus polgármesterének — Molnár Albert gondnoksági tagnak a gondnokság 1897. évi február hó

váltó krajzár bíróiképpen is ezennel megállapított bevételből közbizodalommal elválasztott Fülöp József veszprémi postamester helybeli építőnek 26 darab nyugtakra 8791 frt 15 krt ki is fizetett, ezen sommának hogyan lett kiadásáról az alapos számadás mellé zárt Fülöp József építőnek kécség alá nem vonható feljegyzése szerint a kezére vett somman felül 163 frt 20 krt vp. az építéshez használt kézimunkásoknak ki is fizetett; mely felülfizetést, ha Fülöp József követelné, azt a számadó Kisfaludy Sándor táblabíró ur örökösei tartoznak megteríteni.

De mert mult év október 28-án (1844) számadó táblabíró ur (Kisfaludy Sándor) elhalalozván, nem nyujthatta be végszámadását; mivel pedig a már említett Fülöp-fele 163 frt 20 krra, valamint a többi még hiányzó 248 frt 38 krrakra fődözött nem találhatik, — ennélfogva ezen 411 frt és 58 knyi össztökének 1837. év januar 1-től a végrehajtás napjáig számítandó törv. kamataival együtt nevezett és elhalalozott táblabíró ur örökösein behajtatni ezennel elrendeltetik, melyről érdekelték hivatalból értesítendők legyenek. Kelt Zala-Egerszegen, 1845. esztendő augusztus 30-iki közgyűlésnek 2817. számú m. kz. rend. Jakabffy bíró s. k., Novák Ferencz jzó s. k.” stb.

16-án tartott rendes havi ülésén előterjesztett s a gondnokság által egyhanguan elfogadott írásbeli indítványa folytán — gondnoksági taggá történt kinevezését, mert Boér Béla polgármester az, kinek iskolánk felállításánál elenyészhetlen érdemei vannak.

A tanügy iránti meleg érdeklődésének, a közjó érdekében tett lankadatlan s hálásavakat nem igénylő faradozásának köszönhetjük, hogy ma oly iskola-épülettel rendelkezünk, mely a paedagogia minden kívánalmainak teljesen megfelel.

A 37 ezer frt költséggel emelt s impozáns külsővel bíró épület földszintjén van ugyanis 60—60 tanuló befogadására alkalmas 9 tanterem; az iskola-szolga 2 szobás lakása és a szertár. Az emeleten pedig az igazgató 3 szobából s mellékhelyiségekből álló lakása és a tanácskozó terem foglalnak helyet.”

Az iskolában a tanév folyamán beratkozott összesen 272 tanuló, még pedig a fiúiskolába 138, a leányiskolába 134, a tanulók közül román ajku volt 81.

Hálás szívvel emlékezik meg a jelentés az iskola iránt jóakaratot tanusított társadalmi tényezőkről, így külön kiemeli Boér Béláné urnót, ki, mint a „Szegény tanulókat felruházó egyesület” elnöknője, sokat fáradozott és öröndetes eredménnyel a szegény gyermekek segélyezésében.

Elismeréssel emlékezik meg a gondnokságnak és különösen Nagy Károly dr. gondnoksági elnöknek kiváló működéséről, kinek az iskola fejlesztése körül elévülhetetlen érdemei vannak.

A járási tanító-egyesület működéséről a következőket tudjuk meg az értesítőből: A kör alakuló ülését márczius 4-én tartotta meg Abrudbányán, melyen elnöknek Balla István tanító választott meg és betöltettek a többi tisztviselői állások is. A kör a lefolyt tanévben két gyűlést tartott; márczius 4-én Abrudbányán és május hó 20-án Verespatakon; mint öröndetes esemény felemlíthető, hogy ez egyesületnek Abrudbányán 1 alapító, 14 pártoló és 12 rendes tagja van. Verespatakon pedig 5 rendes, 11 pártoló és az 1898. évtől kezdve Verespatak község alapító tagja. Összesen tehát 17 rendes, 2 alapító, és 25 pártoló tagja van.

Az iskola tantestülete a következő tagokból áll:

1. Zahumenszky István igazgató-tanító, 2. Szilágyi Etelka 3. Gart Irén, 4. Székely Béla, 5. Balla István, 6. Benkő Dezső, 7. Kádár János, 8. Eszékly János. Hittanítók: Molnár Albert ev. ref. lelkész. Dr. Lukács Antal róm. kath. plebános. Mózes Mihály unit. lelkész. Ciura Sándor gör. kath. lelkész. Popovics Péter gör. kel. lelkész. Steinerz Dávid izr. hittanító.

Szorgalom és előmenetel tekintetében jeles osztályzatot kaptak:

Fiú-osztályokban: I. osztályban: Böjti József, Gelei Árpád, Pálfi Lajos, Szimina Simon. II. osztályban: Mózes Károly. IV. osztályban: Balla István, Hámorszky Rudolf, Mikó Lajos. VI. osztályban: Sztránszky Károly.

Leány-osztályokban: I. osztályban: Balázs Margit, Hámorszky Erzsi, Képes Berta, Krisai Ilona, Mikó Juliska, Ráduly Berta, Szkrob Lukréczia. IV. osztályban: Taar (Székely) Erzsi. V. osztályban: Lőrinczy (Toskó) Mari. VI. osztályban: Scheder (Keller) Irén.

Vegyes hírek.

— **Szent István napja.** Nagy-Enyed város közönsége a legelső magyar király névnapját e hó 20-án szokott kegyelettel ünnepelte meg. A róm kath. templomban fényes isten-tisztelet tartott, melyen a városunkban székelő hivatalok, valamint a honvéd és csendőr tisztikar testületileg vett részt. Az isten-tiszteletet Konkolyi Barna minorita áldozár tartotta megfelelő segédlettel.

† **Horváth Gyula.** A magyar közéletet súlyos csapás érte. Horváth Gyula volt országgyűlési képviselő, a „Magyar Hírlap” kiváló szerkesztője, f. évi augusztus hó 19-én hosszas szevedés után Budapesten meghalt. Megilletődéssel és mély részvétellel vettük e hírt, mert Horváth Gyulában a magyar társadalom vesztette el egyik legnagyobb támaszát. Hazánk újabb-kori politikai életében kiváló szerep jutott a zseniális publicistának és sok üdvös magyar intézmény nevezhető őt teremtő lelkeknek, de örök kár éri halálával a magyar hírlapirodalmat is. Jövő számunkban visszatérünk még a gyászestetre, mely fájdalommal tölt el minket is.

— **Mármaros-Sziget** városában e hó 23. és 24-én tartandó városi tisztviselők országos értekezletén Nagy-Enyed város képviseletében Kovács Gyula polgármester és Z. Szöcs Sándor g. tanácsos vesz részt.

— **Választás.** A magyarországi róm. kath. egyház autonómiáját szervező nagyenyedi ötös bizottság ez uton is értesíti a város kath. közönségét, hogy a választás e hó 22., 23. és 24-ik napján lesz a minorita rend főterei lakházában.

— **Katonai átvonulás.** A cs. és kir. I. számú huszárezrednek második osztály-parancsnoksága és hatodik százada e hó 22-én (vasárnap) 1 törzstiszt, 3 főtiszt, 99 legény, 95 ló, 5 mm. podgyászszal Maros-Szent-Imréről Nagy-Enyedre érkezik s itt meghalva, másnap Tordára menetel; ugyan-é a fenti napon a cs. és kir. 35. számú hadosztály-tüzérezred két áttege is városunkba érkezik.

— **Figyelmeztetés.** Nagy-Enyed város és vidéke közönségét ez uton is figyelmeztetjük, hogy a helyben állomásozó honvéd-zászlóalj a Bükkös lapon e hó 24-én (kedden) délelőtt harcszerű czéllövészetet fog tartani, miért is a közönségnek a czéllövészet színhelyétől való tartózkodását ajánljuk.

— **Műkedvelői előadás.** A balászfalvi ifjuság 1897 augusztus hó 22-én vasárnap az „Univer” szálloda termében Simonffy Alajos, Sinberger Salamon, Cseresnyés Ödön, Tornya Lajos, Pongrácz Simon védnöksége alatt jótékonyczelu műkedvelői előadással egybekötött táncmulatságot rendez. Kezdeté 1/28 órákor. A tiszta jövedelem felerészben az ev. ref., felerészben az izr. hitközség javára fordítatik. Helyárak: Oldalszék 80 kr., két első sor 70 kr., többi ülőhely 50 kr., állóhely 30 kr. Felülfizetéseket köszönettel fogad és hírlapilag nyugtáz a rendezőség. Jegyek előre válthatók Sinberger Salamon és Roth Nathan uraknál és este a pénztárnál. Előadatik Göth Gyula, a gyulafehérvári műkedvelő társulat rendezőjének szíves közreműködésével: „A bolondok háza” bohózat 3 felvonásban. Személyek: Ormai Gergely vidéki magánzó: Göth Gyula. Borbála özvegy, a huga: Schram Tilda. Borbála leányai: Ida Goldstein Bertha, Mariska Strohmajer Aranka. Ormai Béla mérnök: Roth Henrik. Radnai Oszkár festőművész: Ambrus

István. Köfoki Kelemen gazdag utazó: Genád Mór. Bájlaki Zolna irónó: Klein Ida. Reszkei Kamil: Mendl Hermann. Kardosné, a huga: Czitrón Ida. Lenke, a leánya: Róth Szidi. Csipkés Jenő fővárosi bank-hivatalnok: Takács Márton. Csorbás nyugalmazott kapitány: Róth Salamon. Jean főpinczér: Schram Lajos. Vendég: Schalusinszki H. Mulattató kuplék zenével; felvonás-közben előadja Göth Gyula.

— **A nagyszzebeni cs. és kir. hadapród-iskola** harmadéves növendékei a terep-felvétel bevégtével parancsnokuk Brandner Arnold kapitány engedélyével Tövisen 1897. évi augusztus hó 14-én nyári táncmulatságot rendeztek. A rendezőség, mely Gemershausen Hermann főhadnagy elnökléte alatt a terep-felvétel eszközésére kiküldött növendékeiből állott, mindent elkövetett, hogy a megjelent vendégek jól mulassanak és onnan a legszebb emlékekkel távozzanak el. Hogy mennyire jól érezte magát a megjelent közönség, bizonyítja leginkább az, hogy kora reggelig hódolt a fiatalság Tersichore istennőjének. A fiatal, derék növendékek vasárnap délben váltak meg Tövistől, a legszebb emlékeket vivén magukkal ottidözésük idejéről.

— **Vásár.** Nagy-Enyed városában e hó 16., 17. és 18-án tartott meg a baromvásár, 19-én pedig a kirakóvásár. Mindkettő meglehetősen lanyha volt.

— **Vesztett eb.** Lendvai Péter felenyedi lakos vesztett kutyája e hó 17-én a tulajdonos nejét és az ott dolgozó Tyioreán Petru napszámot marta meg és azután városunkba vetődött, hol éppen a fürdőző Bán Mihály hivatalosolga 8 éves Ilonka nevű kis gyermekét megmarva, tovább kóborolt a városban, míg le nem ütöttek. A kutyát felboncolták s kiderült, hogy vesztett volt, miért is a megmar egyének másnap Budapestre küldettek a Pasteur-féle intézetbe.

— **Meghívó.** Asszonynepe az „Ifjusági Olvasó- és Dalkör” az ev. ref. templom számára rendelt orgona-harmonium javára folyó évi augusztus hó 28-án az állami iskola tantermében zártkörű kosaras táncestet rendez. Csekme Ferencz elnök, Horváth Károly pénztárnok, Jari Lajos ellenőr, Jenői Domokos, ifj. Finna Antal, ifj. Tabori Ferencz, Elekes Dezső, Farkas Lajos, ifj. László Albert, Finna Albert rendezése mellett. Belepti-díj: Személyenként 1 korona, családjegy 2 korona. Kezdeté délután 5 órákor.

— **Beiratkozások.** A nagyenyedi állami polgári leányiskolában és a hozzá kapcsolt női kézimunka-tanfolyamon az 1897/8 tanévre a beiratások szeptember hó 1., 2. és 3-án; a javító-, pót- és magánvizsgák szeptember 4-én tartatnak.

— **Erdőőri szakvizsga.** Az erdőőri szakvizsga az 1897 évi 48921 számú miniszteri rendelettel kibocsátott hirdetmény szerint Nagy-Szebenben folyó évi október hó 18-án és következő napjaiban a vármegyeház nagy termében fog megtartatni. Az erdőőri szakvizsgára jelentkezőknek a vizsga-engedélyért szabályszerűen felszerelt folyamodványai legkésőbb folyó évi október hó 3-ig lesznek a nagyszzebeni kir. erdőfelügyelőséghez előjáró hatóságuk utján benyújtandók.

— **Színművészeti akadémia.** Az orsz. m. kir. színművészeti akadémia a beiratások szeptember hó 6., 7. és 8-án, a felvételi vizsgálat pedig 8-án d. u. 3 órákor tartatik.

Az orsz. m. kir. színművészeti akadémia való felvételhez megkívántatnak: a) Szinpadias csinos alak. b) Tiszta kiejtési csengő hang. c) Kifejlett testi alkotás mellett (melyről az intézeti orvos ad véleményt) legalább 18 éves kor a férfiaknál, legalább 16 éves kor a leányoknál, mi hiteles okirattal bizonyítandó. d) Anyai műveltség és iskolai képzettségről való bizonyítvány, amennyit e korban minden művelt ifjútól megvárhatni, különösen a magyar nyelvtan alapos ismerete. e) Szülői vagy gyámi megegyezés. Amely jelentkezővel ezek nem személyesen jelennek meg, megegyezésüket hiteles iratban tartozik az illető felmutatni. f) A jelentkező növendék csupán a valóságos és törvényes családi nevével irathatja be magát. g) Jó magaviseletről szóló erkölcsi bizonyítvány, mely vagy iskolai bizonyítvánnyal, vagy hatóságilag, vagy ismert egyének aláírásával mulhatatlanul igazolandó. h) Minden újonnan jelentkező az első osztályba csak próbaidőre vétetik fel, ennek leteltevel újabb vizsgálatnak vettetik alá. A főlvetel tehát nem végleges, a letelt próbaidő után a tehetőségtelen, vagy hanyag növendék elbocsátatik. Ha a felvett növendék tehetőséget, szorgalmat, haladást nem tanúsít, bármely évben, időközben is elbocsátható. i) A belépő új növendék 1 frt beiratási díjat s 5 frt felvételi díjat, valamennyi növendék pedig 1 frt beiratási díjat, azonkívül 30 frt tandíjt tartozik 2 részletben, u. m. szeptember 15-én és február 1-én, előre fizetni. j) Minden főlvetett növendék tartozik szülőivel, vagy gyámjával együtt az elejük terjesztendő kötelezvényt aláírni. Bővebb értesítést az int. igazgatósága (Kerepesi-ut 1. sz. III. em.) készségeggel ad. Az igazgatóság.

Meteorológiai jelentés aug. 18-tól aug. 21-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szel iránya és erőssége	Borulat	Csapadék	Hő napi	
							max.	min.
18	7	64.5	+19.5	—	0	—		
	2	62.1	+30.4	E ₂	2	—	+31.0	+15.8
19	7	63.8	+20.0	—	0	—		
	2	64.1	+20.0	—	0	—		
20	7	61.1	+31.0	S ₁	1	—	+32.0	+14.7
	9	61.6	+20.2	—	0	—		
21	7	61.3	+19.7	W ₂	0	—		
	2	57.7	+30.0	E ₂	1	—	+31.0	+13.6
21	9	58.3	+19.2	SW ₂	0	—		
	7	59.6	+19.2	SW ₁	1	—		

Kilátás: Változóan felhős és esőre hajló.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szel iránya: N = észak, S = dél E = kelet, W = nyugat. Szel erőssége = 1—10-ig. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég Δ = dara.

Közgazdaság.

Lehet-e védekezni a sertésvész ellen?

A sertésvész — sajnos — ma már annyira ismert betegség, hogy annak tüneteiről, lefolyásáról s az általa okozott nagymérvű károkról beszélni, vagy irni fölösleges. Alig van az országnak vidéke, hol e

betegség ne lépett volna már fel pusztítólag s a hol eddig nem mutatkozott, ott bizonyára az idén szedi áldozatát. Nem is az a kérdés ma már, hogy melyek e betegség tünetei, hanem egyedül az: lehet-e ellene védekezni, nem találtak-e még föl valamely módot vagy eljárást, amelynek segítségével a sertés-állomány megóvható volna e pusztító betegséggel szemben.

Sajnos, e kérdésre határozottan kedvező feleletet még nem lehet adni, de mindenestre meg van a remény arra nézve, hogy előbb-utóbb fedeznek föl valamely eljárást, valószínűleg oltási módot, melynek segítségével a sertéseket e pusztító betegséggel szemben megvédeni lehet. Igen sokan foglalkoznak e kérdés tanulmányozásával, s az eddigi kísérletek eredményéből méltán lehet arra következtetni, hogy e kísérletek előbb-utóbb sikerre vezetnek.

Földművelésügyi miniszterünk, Darányi Ignác rendeletére már is számos helyen végeztek az országban különféle oltó anyaggal kísérletek; valóban érdeklélhetünk ezen kísérletek eredményét, amelyek ha talán nem is lesznek teljesen kedvezők, de valószínűleg meg fogják mutatni, hogy melyik oltó anyag az, amelyet tökéletesbbitve haszonnal lehet alkalmazni. Kísérletezésre leginkább a magyar Preisz-féle és olasz Perunciato-féle oltó anyag használtatik. Korai volna ma még akár az egyik, akár a másik oltó anyagról bírálatot mondani, mégis úgy látszik, hogy az olasz Perunciato-féle oltó anyag bizonyos védelmet már is nyújt, amennyiben a vele beoltott, s azután természetes fertőzésnek kitett sertések csekélyebb számban betegülnek meg, ezeknél is a betegség könnyebb lefolyású, elhullás nincs is, vagy csekélyebb perzent, ami arra enged következtetni, hogy a baj ellen előbb-utóbb csakugyan lehetséges lesz oltás által védekezni.

Addig is azonban szigorú elkülönítés, a ragályozó anyag behurcolásának meggátolása által igyekezzünk a baj ellen védekezni. Kerüljük nyajunkkal még az olyan területet is, ahol más sertések járnak; az ujonan vásárolt és látszólag teljesen egészséges sertéseket legalább 3 héttel elkülönítve tartuk, ha pedig a betegség már nyajunkba is beült, úgy legkevesebb kárral szabadulunk meg, ha az egész nyajat értékesítjük. Ha pedig ezt tenni nem akarjuk, úgy a meg egészségeseket válasszuk ki a betegek közül s hajtsuk más területre, s esetleg kísértük meg a Perunciato-féle védő oltást, amelylyel ha nem is kerüljük el teljesen a veszteséget, de lenyegesen csökkentjük azt, amennyiben nem valószínű, hogy a beoltottak közül 20—25 perzentnél több hulljon el. Ennyire azonban bátran számíthatunk, annyival is inkább, mert tenyleg 10—14 nap szükségeltetik, míg az immunitás az oltás után beáll.

A kassai m. kir. gazdasági tanintézet épülfelben levő új konviktusa folyó évi október hó 1-én nyílik meg. A tanári testületnek egy régi óhaja teljesült akkor, amidőn dr. Darányi Ignác földművelésügyi miniszter mindenre kiterjedő gondoskodása folytán lehetségessé vált a konviktusnak, mely a legmodernebb igényeknek is megfelelő, fölépítése. E különálló, tisztán a jelzett célt szolgáló épület az intézeti gazdaság közvetlen közelében, az intézet szép rakpartján van elhelyezve, s 84 bentlakó hallgató részére berendezve. Szép, nagy és vi-

iágos szobáiban két-két hallgató nyer elhelyezést. Pompás étterme és olvasó terme van, ahol az összes szaklapokon kívül szépirodalmi és napilapok állanak a hallgatók rendelkezésére, sőt zongoráról s egyéb szórakoztató dolgokról is gondoskodva lesz, hogy ezáltal is kávéházaktól stb. az ifjuság elvonassék. Az egész épület villanyvilágítással és vízvezetékkel, úgy tehát fürdőszobákkal is lesz ellátva, s a felügyelettel megbízott gondnok is az épületben fog lakni, s így módjában van az igazgatóságunk biztosítani a szülőket arról, hogy az ifjuság oly gondos és szigorú felügyeletben részesül, aminőben kosztadó családoknál csak a leg-ritkább esetben részesülhet. Daczára ez előnyöknek az ellátásért fizetendő összeg oly csekély, aminő internátusokban is ritkán szokott lenni. Teljes ellátás, mosás, világítással és fűtéssel együtt évente 240 frt I. évesek, 220 frt II. és III. évesek részére. Első évesek részére a konviktusban való lakás kötelező.

Piaczi árak.

Nagy-Értyed, 1897. aug. 19.

Buza legjobb	1	véka	1-35
" közepszerű	"	"	1-20
Kétszeres legjobb	"	"	1-
" közepszerű	"	"	-95
Rozs legjobb	1	"	-90
" közepszerű	"	"	-85
Zab legjobb	"	"	-70
" közepszerű	"	"	-65
Kukorica (tengeri)	"	véka	-80
Burgonya idej termés	"	"	-80
Széna legjobb	egy szekér	"	4-10
Szalma legjobb	"	"	2-50
Bikkfa 1 köbm. keresztirányú nélkül, 1 m. hosszú	"	"	3-50
Cserfa 1 " " " " " " " "	1	"	2-50
Tűgyfa 1 " " " " " " " "	1	"	3-50
Faszén kemény	egy hektoliter	"	1-80
Marhahús	1 kilogramm	"	-40
Sertéshús	"	"	-48
Szalonna	"	"	-72
Disznósír	"	"	-80
Vöröshagyma	"	"	-
Fokhagyma	"	"	-

Csarnok.

A győzelem.

— Irta: Sallak Róza. —
(Folytatás.)

A vizsgálóbíró vette kalapját és ment, újra kocsiba ült és visszahajtatott az erdőbe, a fák között gyalog ment, míg a helyhez ért, hol a gyilkosság történt; kutatva nézett körül, sehol semmi különös; a fű csak annyira volt letiporva, mint máshol, dulakodásnak semmi nyoma; pár lépést haladt beljebb, lába odaütődött valamihez, egy pisztoly volt, ezt a gyilkos dobhatta el futása közben, a golyó ki volt löve, megváltik, talál-e bele, mit az orvosok boncolásközben megtalálnak? . . .

Intézkedni akart, e vegett jött vissza az erdőszlakba, hogy a holtat vitesse be a falu kórházába.

Molnár kevéssel a vizsgálóbíró előtt ért haza, a cselédlánytól bámulva hallá a történeteket, a megholtat sohasem látta.

A vizsgálóbíróra az ajtóban várt; ez sejtette, hogy ennek kell lennie az erdősznek, illetve a gróf erdőszének, sietve beszélt.

— Uram, én bírói kiküldött vagyok, felelnie kell; itt egy bűneset történt a reggeli órákban; hol töltötte ön az idejét ma?

— A szomszéd falvakban voltam, a gazdaszteknek magam mondtam meg, mennyi fát szabad nekik beszállítaniok.

— Távozásakor nem vett észre semmi különös? éppen akkor történhetett . . .

— Én egész ellenkező irányban mentem.

— Ezt honnan tudja? . . .

— Már voltam ott a helyszínén és valóban bámulok, ilyen eset még nem volt itt.

— Mi önnek a véleménye? . . .

— Nekem nincs semmi véleményem — veté oda mogorván Molnár; rossz kedve nem kerülte el a figyelmét a vizsgálóbírónak.

— A napokban ön egy ifju leányt kísért a vonathoz.

Molnár meglepetve tite fel fejté.

— Miért nem akarta ön, hogy a kalauz adandó alkalommal más szakaszba helyezze? miért akart neki más jegyet váltani Pestig, holott a harmadik osztályra már volt neki?

Molnár hallgatott.

— Figyelmeztetem, majd az ifju nőt fogom kikérdezni, sürgönyzők, miután hallom, még mindig távol van, a bírói látogatás egy ifju lánynak nem válik előnyére . . .

— Uram, ez az én privát ügyem . . .

— Amit meg kell velem osztania.

— Legyen hát. B. Zsófia egy ural utazott.

— Berkezy Jenő gróffal, ő váltott jegyet a leánynak.

— Uram, nem szabad semmit gondolnia. Zsófia gyermek, a gróf azelőtt való nap itt volt az erdőszlakban, s megtudva a leány utazását, akkor határozhatta el magában, hogy vele megy.

— Miféle viszonyban áll ön az említett hölgyvel? nővérek? . . .

— Nem, menyasszonyom.

— Most már értem indulatosságát, mit nem tudott eléggé titkolni; nem vette szívesen a gróf együtletét a leánynyal s azért akarta a pénzt küldeni, hogy ez ne köszönhessen semmit neki.

— Elkéstem.

— Tudom.

— Mikorra várta haza a leányt?

— Ma kellett volna jönnie.

A gróf megjött, s fürkészve nézett Molnár arczába.

Ez nem tudott egy áruló vonást leplezni arcán.

Ez az ember féltékeny, s a vizsgálóbíró elfordult, egyszer csak hirtelen, sietve a falig ment, fegyverek voltak oda akasztva, s kihuzva zsebéből a talált pisztolyt, összehasonlítá a falon függővel, ajkán a meglepetés kiáltása tört ki.

Molnár szórakozottan nézte, majd ő is oda ment, nézte a két pisztolyt.

— Ismeri őket?

— Az enyém, illetve egy eltűnt, de látom, ez éppen olyan, talán az is, s kivéve a vizsgálóbíró kezéből, nézni kezdte, majd egy helyre mutatott, név volt belekarcolva vékonyan, alig láthatólag.

— Tudja, hol volt ez a pisztoly? . . . A tett helyén magam találtam, ezt csak a reggel lőhettek ki . . . Szemei lángoltak, amint Molnárra nézett.

Ez hirtelen tért magához, halotthalvány lett, de a másik percében már farkasszem nézett a vizsgálóbíróval.

— És?

— Vizsgálatom be van fejezve, ön féltékeny volt a tisztre, ezt nem tagadhatja, mi érlelődött még önben, míg ez távol volt; tudja az eg. nem tartozik reám, de azon reggel, amikor jöttük tudja, leveszi az egyik pisztolyt s az erdőben vár; tudja, hogy erre fog jönni s amint feltűnni lát egy egyenruhás alakot, vakon lő, a talált szó-

nélkül lehull s ön meg, siet el innen, hogy ne tudhassanak meg semmit, de az igazság keze hosszú, utóléri a bűnöst.

Molnár a meglepetéstől meg volt meredve, szóhoz nem volt képes jutni, s a vizsgálóbíró ezt természetesnek találta.

— Feleljen, ifju ember, makacs hallgatásával ne tegye rosszabbá helyzetét.

Végre szavak törtek elő a megrendült férfi ajakán.

— Uram, a látszat ellenem vall, látom saját pisztolyommal lelőnek valakit távollétem alatt, én nem tudok semmiről semmit.

A vizsgálóbíró is megrendült egy percze; a látszat, igaz, ez ember ellen vall, de szavai, magatartása? ártatlanságra. Mit tegyen? nagyon is tisztá most már az egész, semmi elágazó részlet, de hát a hiányzó óra, mit erővel téphettek le, az csak tévutra vezetés lehet itt nem áll fenn egyéb eset, feltekuységéből gyilkosság.

Molnár le lett tartóztatva, az ifju erdesz mint magához méltatlant veté el a föltevést, de a vizsgálóbíró kötelességét vélte ezáltal teljesíteni, elhatározva, hogy azért kutatni fog.

A kastélyban megrendültek a hirre. Dobay nem akarta elhinni, habár ő maga mondá Jenőnek, hogy vigyázzon.

Jenő megkérde, ha beszélhet-e a vádlottal? A vizsgálóbíró megengedte, ugysis magával hozta, lent van a szobájában; az ifju sietve kereste fel.

— Uram, — szólott Jenő meghatott hangon — nem tudok önről elhinni ilyent, nyújtsa ide kezét egy baráti parolára; habár a vizsgálóbíró szavai szerint az a golyó nekem volt szánva, én teljes biztossággal merem kezem az önébe tenni.

Molnárt meghatották a tiszt szavai, megrázta a jobbot, fölegyenesedett magasán.

— Köszönöm, uram! ezt bárkitől vártam volna és nem öntől.

— Ön nehezelt reám, ha el kell hinni a bíró szavait.

— Ebben az egyben igaza volt, de látom, csalódtam. Ön nem lehet nemtelen érzelmű ember, s már megnyugodtam, nem bánom, hogy Zsófiával ment, legalább védve volt a lány.

— Tréfa volt az egész, amelynek sajnós következményei lettek, de becsületszavakra, Zsófia egy szavammal sem lett megsértve, s a lány egy mozdulattal sem adott rá alkalmat. Ön boldog ember, Molnár, habár ezuttal helyzete valóban aggasztó, de mi mindent megteszünk, hogy ártatlansága napfényre jöjjön. Isten önnel; ne csüggedjen.

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

4801—897. tkvi.

Hirdetmény.

M.-Lapád község telekkönyve tagosítás folytán az 1869. évi 2579 számú szabályrendeletre képest átalakították és ezzel egyidejűleg mindazon ingatlanokra nézve, amelyekre az 1886. XXIX., az 1889. XXXVIII. és az 1891. XVI. törv. cikke a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892.

XXIX. t. cikkben szabályozott eljárás a telekbejegyzőkönvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan fogantatottatik.

E czélből az átalakítási előmunkálat hitelesítésére és a helyszíni eljárás a nevezett községben 1897. október 5-én fog megkezdődni.

Ennélfogva felhívjuk:

1. az összes érdekeltek, hogy a hitelesítési tárgyaláson személyesen vagy meghatalmazott által jelenjenek meg és az új telekkönyvi tervezet ellen n-alaláni észrevételeiket annál bizonyosabban adják be, mert a régi telekkönyv végleges átalakítása után a téves átvezetetésből eredhető kifogásokat jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthető;

2. mindazok, akik a telekkönyvekben előforduló betérjesztésekre nézve okadattal előterjesztést kívánnak tenni, hogy a telekkönyvi hatóság kiküldöttje előtt a közzétett határnapon kezdődő eljárás folyama alatt jelenjenek meg és az előterjesztéseiket igazoló okiratokat mutassák fel;

3. mindazok, akik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, de telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, hogy az átírássra az 1886. XXIX. t. cz. 15—18. és az 1889. XXXVIII. t. cz. 5. 6. 7. és 9. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a kiküldött előtt szóval ismerje el és a tulajdonjog be-

kebelezésére engedélyét nyilvánítsa, mert különben jogaikat ezen az uton nem érvényesíthetik és a bélyeg- és illeték-elengedési kedvezménytől is elesnek;

4. azok, kiknek javára tényleg már megszűnt követelésre vonatkozó zálog, vagy megszűnt egyéb jog van nyilvánkönyvileg bejegyezve, ugyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosa, hogy a bejegyzett jognak törlesztését kérelmezzék, illetve, hogy törlési engedély nyilvánítsa végett a kiküldött előtt jelenjenek meg, mert ellenesetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

Kir. járásbíró, mint tkvi hatóság.

Nagy-Enyeden, 1897. augusztus 6-án.

Csernátoni Vajda Péter

1199 1—3

kir. járásbíró.

Vendéglő.

Alulírott Nagy-Enyeden, főtér 17-ik szám alatt levő jó forgalmu és teljesen berendezett vendéglői helyiségembe egy

borkimérőt

keresek. Akik ily üzlettel már foglalkoztak, előnyben részesülnek.

Van a helyiségben három ivó, egy lakószoba, egy konyha, a viszonyoknak megfelelő csinos tekepálya. Bővebben értekezhetni alulírottal.

A helyiség azonnal elfoglalható.

1175 6—6

Incze István.

Több mint 50 év óta sikerrel használtatik!

az

ESZÉKI SPITZER-KENŐCS

és az

ESZÉKI SALVATOR-SZAPPAN.

Valódi minőségben

csakis, mint eddig, ezentul is
Eszéken, felsőváros

DIENES C. J.-féle
gyógyszertárban készül és megrendelhető.

Szeplőket és májfoltokat,
valamint az összes
bőrtisztálanságokat biztosan eltávolít.

1 tégely valódi Spitzer-kenőcs	35 kr.
1 üveg valódi Spitzer-mozsdóviz	40 kr.
1 darab valódi Salvator szappan	50 kr.
1 doboz valódi lyoni rizspor 3 színben	50 kr és 1 frt.
1 tégely kelpaszta	60 kr.

FIGYELMEZTETÉS!

Csak akkor valódi, ha a fenti törvényileg beigtatott védjeggyel el van látva, és kériük a t. község csakis **DIENES**-féle eszéki kenőcsöt és szappant kérni és elfogadni.

1086 12—12

HIRDETMÉNY.

A Bethlen-kollégium ifjusága számára az 1897—98. iskolai évre szükséges, a tanépület udvarára beszállítandó ivó- és mosdóvíz, valamint a már elhasznált mosdóvíz ugyanon leendő kiszállításának elvállalására pályázat hirdettetik.

Szó vagy írásbeli ajánlatok f. hó 25-ig a Bethlen-főiskola jószágigazgatóságához adandók be, hol a részletes feltételek a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagy-Enyed, 1897. augusztus 17.

1197 1—1 **A Bethlen-kollégium**
jogi és jószágigazgatósága.

Árverési hirdetés.

A nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főiskola nyilvános árverés útján eladja a tulajdonát képező, néhai **Id. Kiss Károly-féle tóthutczal házastelket.**

Kikiáltási ára 2057 forint; bánatpénzül ennek 10%-a teendő le.

Az árverés folyó hó 25-én d. e. 11 órakor tartatik meg a főiskola jószágigazgatósági irodájában, hol a részletes feltételek a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Nagy-Enyeden, 1897. augusztus 19.

1198 1—1 **A Bethlen-főiskola**
jog-és jószágigazgatósága.

Schneider J. ezelőtt Göllner Mihály

mértékszerinti uriruha-készítő

Nagy-Szeben, Nagydísznódi-utca 5. szám.

Értesítő.

Alázattal értesitem Nagy-Enyeden és környékén lakó t. vevőimet, valamint a n. é. közönséget, hogy az általam **angol, brünni és magyarországi** szövet- és posztó-gyárakban rendelt **őszi és téli** szövetekből összeállított das választéku mintagyűjteménnyel **f. évi augusztus hó végével** mindennemű **ur ruhákra** mérték szerinti megrendelések felvállalása végett Nagy-Enyed városát meglátogatni fogom. Felkérem azon n. é. közönséget, mely hajlandó nálam **mérték szerint** ruhát csináltatni — eddig pedig nem volt szerencsém mértéket venni —, méltóztassék b. lakcímét levelező lap útján velem tudatni, hogy ottlétemkor látogatásomat tehessem.

Hogy képességgel bírok a ream bizott bárminemű e szakba vágó megrendelésnek minden tekintetben megfelelni, biztosítva, vagyok minél számosabb meghívások elvárása mellett

alázatos szolgálója

SCHNEIDER J.,
férfszabó.

1176 3—3

Nagy-Szeben, Nagydísznódi-utca 5. szám.

Elegendő ajánlás esetén havi részletfizetésre is vállalom.

EGÉSZEN FRISSEN ÉRKEZETT.

Tisztelettel értesítjük az építető közönséget, vállalkozókat és hivatalokat, hogy bizományosunk **Bisztricsány Lajos** urhoz Nagy-Enyedre nagyobb mennyiségű

ROMAN és PORTLAND CZEMENTET

küldtünk. A beocsini cément legjobbnak bizonyult minden gyártmány felett. Bizományosunk bármely állomásra a fentebbi beocsini gyártmányokból legolcsóbban szállít bármekkora mennyiséget.

Tisztelettel
BECSINI CZEMENT UNIÓ.

Ajánlom minden háztartáshoz, különösen üzletek, pinczék, raktárokhoz és csatornákhöz biztos, méreg nélküli

egérirtó

szereimet; az eredményért **szavatolok**, ellenben a pénz visszaadatik.

Raktár: **Bisztricsány Lajos** urnál Nagy-Enyeden.

Malárcsik G.
S.-A.-Ujhely.

Van szerencsénk tudatni, hogy Nagy-Enyeden **Bisztricsány Lajos** urnál **GYÁRI RAKTÁRT** állítottunk fel, hol nádszövetet és gyékényeket mindig a legjutányosabban lehet beszerezni.

Teljes tisztelettel:
Erdélyi gyékény- és nádszövet-gyár.

Van szerencsém a magtermelő birtokos urakkal tudatni, hogy **kézi heremag-szítáimat** nagys. **dr. Szaniszló Albert** tanár ur **szakszerű utasítása** szerint javítottam, melyek ezen újítás következtében a **legjobbakkal bizonyultak**, a **legkisebb arankaszemet** és egyéb terményekből is minden idegen **magvat, gyomot** kiválasztanak; nagyobb és kisebb szemű heremagvakhoz szítáim 1, 2, 3, 4. számú lyukkal vannak ellátva; a szíták igen szilárdan, **horganylemezből** vannak készítve. Hogy a vevő közönség kényelmesen beszerezhesse ezen hasznos cikket e vidék részére, **Bisztricsány Lajos** urnál bizományi raktárt állítottam fel, ki is **darabját 5 frton** adja el. Meg vagyok győződve, hogy e **kitűnő mag-rosták** rövid idő múlva **egy magtermelőnél sem fognak hiányozni**. Továbbá **sodronyfonataimat** minden méretben, és **kerti butorai-mat** szintén ajánlom; ezek is **Bisztricsány Lajos** urnál rendelhetők meg.

Tisztelettel
Felsőmagyarországi első fa- és vassodronyáru-gyár.
DELEVÁL G. E.

Korona-tyukszem- és szemölcs-tapaszt mindenkinek ajánlok. Egy doboz ára 30 kr. Biztos eredményről szavatolok, ellenben a pénzt teljesen visszaadom. **Friss caviárt, angolnát, pisztrángot, szárdi-niát és orosz halakat** jutányosan ajánlok.

Teljes tisztelettel
Bisztricsány Lajos.

1028 27—52

Friss székely turó és kaskavál mindig kapható.

STEÁRIN GYERTYA EGY CSOMAG 35 KRAJCZÁR.

KITŰNŐ JOIZŰ CUBA-KÁVÉ KILÓJA 160, 2—210.